

MULTICULTURELE VOORZIENINGEN VOOR OUDERE MIGRANTEN

Een slimme corporatie in de wijk weet hoe zij oudere migranten bereikt!

Utrecht, juli 2007

Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg

Yvonne Witter

'Appartementen in de leer van Feng Shui geopend!', 'Hier dromen we van, een meergeneratieproject voor Hindoestanen in Den Haag', 'Ymere wil bouwen voor Indische ouderen'. Dit zijn enkele van de vele krantenkoppen die de laatste maanden te lezen waren. Multiculturele voorzieningen in wonen, zorg en welzijn nemen in een rap tempo toe. De groeiende groep oudere migranten laat meer van zich horen. En aanbieders van wonen, zorg en welzijn willen vaker een veelkleurig palet aan voorzieningen aanbieden om tegemoet te komen aan wensen van alle ouderen in ons land. Maar welke voorzieningen zijn er nodig? Is er wel behoefte aan multiculturele voorzieningen? Welke rol kunnen woningcorporaties vervullen? Hoe kunnen zij oudere migranten bereiken? Welke goede voorbeelden zijn er?

Aantal oudere migranten neemt toe

Het aantal oudere migranten neemt de komende jaren flink toe. In absolute zin vertienvoudigt het aantal migranten ouder dan 65 van nog geen 50.000 nu naar bijna een half miljoen in 2050. Ook in relatieve zin stijgt hun aandeel, van ruim 2% in de totale groep 65-plussers nu naar bijna 5% in 2020 en 12% in 2050 (bron: CBS Statline). 'Maar oudere migranten kunnen niet als één groep gezien worden. Er zijn veel culturen, subgroepen en spreken over dé oudere migranten doet onrecht aan de diversiteit', waarschuwt Harry Mertens, landelijk specialist op het gebied van allochtone ouderen en werkzaam bij Movisie. Bij oudere migranten denkt men in eerste instantie aan Turkse en Marokkaanse ouderen, maar er zijn vele andere culturen vertegenwoordigd in Nederland, zoals Antilliaanse, Molukse, Chinese, Surinaamse en Indische ouderen. De groep ouderen wordt door de toename van het aantal oudere migranten grijzer en kleurrijker. Organisaties dienen hun aanbod af te stemmen op de veranderende vraag van de diverse groep ouderen.

Stilte voor de storm

Het is een aantal jaren wat stil geweest rond oudere migranten, vanuit de landelijke overheid. Maar de overheid lijkt de laatste tijd oudere migranten meer in het vizier te hebben. 'Dik tien jaar geleden zijn er al diverse rapporten geschreven over oudere migranten en in 2004 heeft het SCP een rapport uitgebracht, geschreven door Roelof Schellingerhout, waar veel signalen in staan over de situatie van oudere migranten. Men kan dan anno 2007 niet met droge ogen beweren dat we niet weten wat we moeten doen', aldus Harry Mertens. Nu zet de overheid zich in om interculturalisatie van de ouderenzorg een impuls te geven. Verder wil de overheid met de recentelijk ingevoerde Wmo bereiken dat burgers in de samenleving kunnen participeren. Ook kwetsbare groepen. In dat kader is er meer aandacht voor oudere migranten. Om de deelname aan de maatschappij voor alle burgers mogelijk te maken zijn inspanningen van diverse partijen nodig. Dus naast de overheid zijn ook de woningcorporaties, zorgorganisaties, welzijnsorganisaties en consumentenorganisaties aan zet.

Rol van corporaties

In de zorg is men al druk bezig met interculturalisatie, het 'cultuurgevoelig' maken van organisaties. ActiZ, organisatie van zorgondernemers is recentelijk gestart met het project Interculturalisatie Ouderenzorg. Hoe staat het met wonen? Welke rol kunnen woningcorporaties vervullen? Wat doen zij al? En waarom?

'Corporaties kunnen zoveel doen om de participatie van allochtone ouderen te vergroten. Sensitief zijn. Ruimte ter beschikking stellen om elkaar te ontmoeten', vindt Mertens. Er is een aantal van dit soort voorbeelden te vinden, zoals de Buurtkamer in Enschede.

Woningcorporatie de Woonplaats uit Enschede heeft een huurwoning vrijgemaakt in Enschede om dienst te doen

Een woonhuis ingericht als buurtkamer in Enschede

als buurtkamer. Hier ontmoeten ouderen uit de wijk elkaar. Daar komen ook oudere migranten, waarvan een deel als vrijwilliger actief is. De buurtkamer is een succesvolle en laagdrempelige manier gebleken om ouderen de mogelijkheid te geven contacten met elkaar te onderhouden.

Oudere migranten wonen voornamelijk in de grote steden, veelal in vooroorlogse, vroeg-naoorlogse en stadsvernieuwingswijken, maar ook in kleinere plaatsen en op het platteland zijn zij woonachtig. Dus ook kleine en middelgrote corporaties krijgen te maken met verkleuring van hun huurdersbestand. 'Het is daarom van belang dat corporaties rekening houden met woonwensen en leefstijlen van allochtone huurders', aldus Rein Sohilaï van Forum, instituut voor multiculturele ontwikkeling. 'Strikte scheidslijnen handhaven op basis van etniciteit werkt belemmerend. Het is een goede ontwikkeling wanneer woningcorporaties allochtone huurders ook benaderen vanuit een woonconsumentgedachte. Bouwen en wonen voor iedereen dus.' Forum heeft woonateliërs ontwikkeld; dat is een interactieve methode om allochtone huurders te betrekken bij bouwplannen en herstructurering. In een aantal sessies onder begeleiding van een interculturele trainer, adviseur en een architect wisselen bewoners, autochtoon en allochtoon, jong en oud, man en vrouw, visies uit over verbeterplannen en werken ze deze uit middels wijkschouw (foto-opdracht, interviewopdracht) en ontwerpplannen (woningplattegronden, herinrichting van ontmoetingsplekken als parken, pleinen).

'Wij vinden het belangrijk om nu actief in te spelen op een groeiende vraag. Oudere migranten zijn onze huidige huurders en ook onze toekomstige. We huisvesten al diverse woongroepen voor oudere migranten, zoals twee Chinese woongroepen en een Surinaams-Hindoestaanse woongroep', aldus Hilde van Xanten, projectleider wonen, welzijn & zorg bij Mitros. 'Het belangrijkste is dat woningcorporaties luisteren naar de oudere migranten en openstaan voor wat zij te zeggen hebben', meent Boudewijn Sittrop, werkzaam bij, Lize, overlegpartner Rijksoverheid Zuid-Europese gemeenschappen. 'De groep migranten is divers, dus moet je een gevarieerd aanbod hebben. Ook is het goed jongeren erbij te betrekken. Zij kennen de wensen en behoeften van de ouderen en kunnen deze goed onder woorden brengen. In Rotterdam bijvoorbeeld hebben jonge Kaapverdianen samen met ouderen hun woonwensen kenbaar gemaakt'.

Hoe bereiken we allochtone ouderen?

Tijdens de Project!Impulsbijeenkomsten die het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg twee maal per jaar organiseert voor aanbieders van wonen, zorg en welzijn kwam bij de workshop over oudere migranten duidelijk naar voren dat corporaties en zorginstellingen worstelen met de wijze waarop zij oudere migranten kunnen bereiken. Wouter Muller, opbouwwerker van welzijnsorganisatie Scala in Hengelo adviseert de aanbieders het volgende: 'Ga vindplaatsgericht te werk. Natuurlijk zijn contacten met migrantenorganisaties van belang, maar ga ook naar hamams, markten, buurthuizen, theehuizen en kijk naar waar de groep al samenkomt. Soms zijn er al activiteiten en ga daar dan heen. Zoek sleutelfiguren maar pin je daar niet op vast.' De Volkshuisvesting in Arnhem heeft hiermee de nodige ervaring opgedaan en heeft ontdekt dat samenwerking met zorgorganisaties en migrantenorganisaties zinvol is bij het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten. En als aanbieders de ouderen bereikt hebben, is het zaak goed te communiceren om wensen boven tafel te krijgen.

Twee formules voor communicatie

Wouter Muller noemt twee formules die aanbieders als handvat kunnen gebruiken bij de communicatie met oudere migranten: 3 X T en 3 X G + E. De drie T's staan voor: Toenadering (stap op de doelgroep af), Toerusting (inzicht in interculturele communicatie) en Toegankelijkheid (niet alleen materieel, maar ook cultureel). Het is daarbij zaak dat de eigen organisatie intercultureel werkt. Verder is bij de contacten met alle mensen belangrijk dat zij Gezien, Gehoord en Gewaardeerd worden. Dan vindt pas écht Erkenning plaats. Op basis van de ervaringen van veel aanbieders in de contacten met oudere migranten, komt er eigenlijk een vierde G bij kijken, de G van Geduld! Projecten kosten doorgaans veel tijd. Het is een kwestie van investeren. Taalbarrière, andere manier van vergaderen en afspraken maken bemoeilijken de communicatie en daarmee de voortgang van projecten. Bij de meeste projecten blijkt geduld een schone zaak.

Specifiek of niet?

Een andere vraag die met name woningcorporaties bezighoudt is of zij specifiek voor oudere migranten moeten bouwen. Over deze vraag verschillen de meningen. Woningcorporatie Wonen Weert heeft een onderzoek gedaan naar de wensen en behoeften van oudere migranten en

concludeert dat er nauwelijks verschillen bestaan tussen de wensen en behoeften van Nederlandse ouderen en oudere migranten. Ouderen willen op een rustige manier en in een vertrouwde omgeving oud worden. Ze willen zo lang mogelijk in hun eigen huis wonen met eventueel noodzakelijke aanpassingen.

Wooncomplex het Middelpunt in Deventer

Uit het onderzoek bleek dat oudere migranten niet in een apart complex willen wonen, maar gemengd met de autochtone bevolking. Deze ervaring heeft Wooncorporatie Rentree uit Deventer ook. Daar hebben Turkse ouderen het initiatief genomen tot het bouwen van een wooncomplex voor Turkse ouderen. Toen deze gerealiseerd was, bleek er onvoldoende animo waardoor het nu een – overigens zeer geslaagd – wooncomplex is voor zowel Turkse als Nederlandse ouderen.

‘We willen in de toekomst allochtone huurders intensiever bij ons werk betrekken. Woonwensen van oudere migranten wijken niet zo veel af van Nederlandse ouderen. De wensen groeien steeds meer naar elkaar toe. Bovendien wonen oudere migranten vaak al lang in Nederlandse huizen en zijn ze het gewend’, aldus Dick Metselaar, wijkmanager van Wooncorporatie Rentree.

Gezamenlijk wonen

Toch zijn er genoeg voorbeelden te noemen van groepen die juist wél bij elkaar willen wonen. Er zijn heel wat woongroepen voor ouderen, ook voor oudere migranten. Het aantal neemt volgens het GDO, het groepswonen door ouderen Den Haag, alleen maar toe. Ook zijn er genoeg gegevens beschikbaar waaruit blijkt dat de woonwensen toch anders zijn dan Nederlandse ouderen. Een aantal groepen, zoals Turken, Marokkanen en Chinezen willen vaak een gesloten en ruime keuken hebben, een bidet in de badkamer, een toilet ver van de keuken af. Ook willen deze groepen, net als Antillianen, Surinamers en Hindoestanen, voldoende ruimte om gezamenlijk feesten en rituelen te vieren. Een groep Vietnamese ouderen heeft in Hoorn een eigen woontoren gekregen met behulp van woningcorporatie IntermarisHoeksteen waarbij iedere woning een nis heeft om de voorouders te vereren en een speciale keuken waarbij de sterke geur van de veelgebruikte vissaus snel wordt afgezogen. En Chinese ouderen die een woongroep willen in Amsterdam Zuidoost hebben gebruik gemaakt van een ontwerp dat geheel in balans is met de leer van Feng Shui. ‘Maar de Chinese ouderen hebben ook een specifieke keukenwens: zij willen niet op elektriciteit koken, want ze willen een hoog vuurtje als ze aan het wokken zijn’, aldus Wendela Grondhout, directeur van het Centrum voor Advies en Beleid Oudere migranten te Amsterdam (CABO).

‘Het gebeurt vaak genoeg dat een woonproject voor een specifieke doelgroep pas als het klaar is voorgelegd wordt aan de bewoners zelf. Daarom adviseren wij woningcorporaties en andere clubs om bewoners tijdig bij een project te betrekken’, zegt Grondhout. Dat was ook een belangrijke les die geleerd is door de stichting zorgcentra Escamp. De stichting heeft de afgelopen tijd het project migrantenzorg gedraaid om de aangesloten zorgorganisaties meer intercultureel te laten werken. Een delegatie bezocht in het kader van het project programma’s in Manchester in Engeland, maar ook een woongroep voor Chinese ouderen in Den Haag. Deze woongroep mist een gemeenschappelijke ruimte en betreurt het dat het ontwerp niet met hen is besproken. ‘Kies een cultuurgevoelige architect dus’, bepleitte Johan Groen, voorzitter van de SZE tijdens de slotmanifestatie migrantenzorg in maart 2007.

Uitgangspositie slechter

Grofweg zou geconcludeerd kunnen worden op basis van onderzoek en literatuur dat over het algemeen de wensen rond wonen, zorg en welzijn niet heel erg afwijken van de wensen van autochtone ouderen. Maar dat er zeker specifieke wensen zijn die per groep en binnen de groep ook per individu kunnen verschillen. Wat ook vaak verschilt is de uitgangspositie van oudere migranten. Anders dan de meeste autochtone ouderen kampt een flink deel van de oudere migranten met een onvoldedige AOW. De sociaal-economische positie loopt achter bij die van autochtone ouderen, zo

blijkt uit het SCP rapport 'Leefsituatie van allochtone ouderen' (2001). Het opleidingsniveau is lager. Oudere migranten ervaren hun gezondheid als slechter dan autochtonen. Uit het rapport 'Gezondheid en welzijn van allochtone ouderen' (SCP, 2004) blijkt dat vooral Turkse en Marokkaanse ouderen in sterke mate beperkingen ondervinden qua mobiliteit, huishouden en de dagelijkse verzorging. De gezondheidstoestand is ook beduidend slechter. Verder wonen oudere migranten relatief vaak in goedkope huurwoningen, die niet altijd geschikt gemaakt kunnen worden voor mensen met beperkingen. 'Maar er zit veel kracht bij oudere migranten en die moet benut worden. Zij willen hier, net als autochtone ouderen, op aangesproken worden', zei Kees Penninx van Movisie tijdens een miniconferentie die 16 november 2006 plaatsvond over de zilveren kracht van allochtone ouderen. 'Niet voortdurend de problemen benadrukken, zie het potentieel en benut het'.

Eigen initiatief

Dat dit ook meer gebeurt, blijkt uit het feit dat steeds meer oudere migranten het heft in eigen handen nemen en zelf met ideeën komen over hoe zij willen wonen. De heer Ip woont in het Tai Wai huis, een wooncomplex voor Chinese ouderen in Leidsche Rijn te Utrecht. 'Ik wilde graag met andere Chinese ouderen wonen, het liefste in het centrum van Utrecht. Dat is niet gelukt, maar wel in de nieuwe wijk Leidsche Rijn. Samen activiteiten ondernemen, samen een praatje maken. Dat wilden andere Chinese ouderen ook. We hebben veel geduld moeten hebben, maar nu zijn er dertig appartementen en een gemeenschappelijke ruimte voor ons gerealiseerd. We zingen samen, eten af en toe samen en vieren samen feestdagen', aldus de tevreden bewoner. 'De onderhandelingen met gemeente en woningcorporaties over de toewijzing van de woonlocatie hebben zeven jaar geduurd. De belangen van de Chinese ouderen zijn door mij behartigd. Was dat niet gebeurd, dan was Tai Wai Huis niet gerealiseerd. Deze projecten kunnen alleen gerealiseerd worden met deskundige ondersteuning', vertelt de consulent groepswoon ouderen van Stade Advies, Anneke van der Herberg.

Impressie opening Tai Wai huis

Het is belangrijk dat woningcorporaties openstaan voor initiatieven en actief meedenken. Woningcorporatie Haag Wonen doet dit al geruime tijd. Recentelijk zijn acht Hindoestanen bij Haag Wonen gekomen met de wens om een wooncomplex te openen voor jonge én oude Hindoestanen in Den Haag en alle Hagenezen die affiniteit hebben met de Hindoestaanse cultuur. Haag Wonen heeft een projectleider ter beschikking gesteld aan de groep om te waarborgen dat hun woonwens gerealiseerd kan worden. 'Wij zorgen ervoor dat zij professionele ondersteuning krijgen, zodat de energie van de groep niet wegvloeit. We willen er als corporatie graag aan meewerken, want daar zijn we voor. Bovendien spreekt er zoveel woongeluk uit de groep, dat we hun droom willen helpen verwezenlijken', aldus de heer Annius Hoornstra, directeur Vastgoed & Ontwikkeling van Haag Wonen

tijdens een conferentie waarbij het idee voor een meergeneratiecomplex voor Hindoestanen is gepresenteerd.

Multicultureel bouwen als oplossing?

Multicultureel en flexibel bouwen kan een oplossing zijn, zodat corporaties aan diverse wensen tegemoet kunnen komen. Voor de ontwikkeling van een multicultureel project adviseert de Stichting Architectenonderzoek Gebouwen Gezondheidszorg (Stagg) om toekomstige bewoners er op tijd bij te betrekken en de doelgroep helder te maken. In 2004 heeft de Stagg een onderzoek uitgevoerd naar woonzorgvoorzieningen voor ouderen in de multiculturele samenleving. Voor een aantal groepen heeft de Stagg aangegeven welke specifieke woonwensen zij hebben en welke omgangsvormen in de zorg gelden. Omdat multicultureel bouwen afwijkt van de standaard, zoals een grotere keuken en het gebruik van bijzondere materialen, kunnen de kosten oplopen. Van de andere kant kunnen woonprojecten die flexibel gebouwd worden voor meerdere groepen gebruikt worden, wat efficiënt is en kosten kan besparen. 'In de Utrechtse wijk Lombok hebben wij bij de bouw van woningen voor islamitische ouderen rekening gehouden met hun wensen, zoals een afsluitbare keuken, een ruime hal en wensen ten aanzien van de situering van het aparte toilet. Zolang het in het gangbare stramien is onder te brengen, voor ouderenwoningen hanteren wij overigens ruimere maten, willen wij rekening houden met speciale wensen. Vaak komen die ook andere doelgroepen ten goede', aldus Hilde van Xanten van woningcorporatie Mitros.

Vincent Smit, lector aan de Haagse Hogeschool vindt dat door multicultureel te bouwen, culturele diversiteit tot uitdrukking komt. 'De bevolking verandert sneller dan gebouwen'. Tijdens een bijeenkomst eind februari waar de plannen voor het meergeneratiecomplex voor Hindoestanen werden gepresenteerd noemde Smit multicultureel bouwen het sluitstuk van de integratie. Op vragen uit de zaal of het bij elkaar wonen van groepen integratie niet in de weg staat, antwoordde Smit als volgt: 'Het bij elkaar wonen van groepen bevordert juist de integratie, omdat mensen laten zien wat zij willen en daar ook wat mee doen. Dan hoor je toch thuis in de Nederlandse maatschappij!'

Woningcorporatie Talis in Nijmegen heeft een bijzonder multicultureel én flexibel project gestart: een gebouw met een breed scala aan woningtypen, geschikt voor mensen met bijzondere woonbehoeften, zoals mensen met een verstandelijke beperking, dementerende ouderen en oudere migranten. De reden was voornamelijk om de doorstroom van huurders in de wijk Bottendaal, waar de bewoners een grote mix van nationaliteiten vormen, te bevorderen en tegelijkertijd aan te sluiten bij woonwensen van huurders. In het gebouw De Globe op het Dobbelmanterrein komt eind juni een woonproject voor Turkse en Marokkaanse ouderen in nauw overleg met vertegenwoordigers van deze groepen. Bewoners wonen zelfstandig, maar kijken wel naar elkaar om. Ook onderhouden zij de gemeenschappelijke tuin en ruimten. Maja Klabbers, woonconsulent aldaar heeft de Turkse en Marokkaanse ouderen nauw betrokken bij de ontwikkeling van het project. 'Het is belangrijk om echt met de mensen zelf het project vorm te geven. Talis heeft gesproken met toekomstige bewoners en heeft onderzoek laten doen. Bewoners willen graag in hun wijk blijven wonen. Ook gaven zij aan dat zij naast een bidet een spoel slang willen. Verder willen zij graag een plek waar ze elkaar kunnen ontmoeten. Daarvoor hebben wij de wintertuin gecreëerd', vertelt Klabbers. Een knelpunt in het project blijkt de verhuurbaarheid van de woningen. Een aantal enthousiaste aspirant-bewoners lijkt om verschillende redenen af te haken. In dit woonzorgcomplex passen bijvoorbeeld geen inwonende kinderen en kleinkinderen, terwijl ze daar soms wel graag onderdak aan willen verlenen. 'Wij hopen dat wanneer het project gerealiseerd is, het wat meer aantrekt. Er zijn nu 6 van de 20 woningen verhuurd. Het is lastig om in contact te komen met de doelgroep en afspraken te maken, omdat zij vaak enkele maanden per jaar in het buitenland verblijven. Maar wij hebben steeds geprobeerd om nauw in contact te komen en te blijven met de allochtone woningzoekenden, omdat wij het belangrijk vinden dat er voorzieningen komen die aansluiten bij de wensen van ouderen en daar hoort inspraak en zeggenschap bij', aldus Klabbers.

Wmo, kansrijk voor allochtone ouderen of niet?

De Wmo kan ervoor zorgen dat mensen meer inbreng kunnen leveren bij de totstandkoming van voorzieningen op lokaal niveau. Volgens Theo Papilaja, werkzaam bij Forum, heeft de toenemende aandacht voor oudere migranten zeker ook te maken met de Wmo. 'De Wmo is erop gericht om alle burgers te laten meedoen in de maatschappij, ook kwetsbare groepen en groepen die van oudsher wat meer langs de zijlijn staan. Het is belangrijk dat oudere migranten meer van zich laten horen en

ook de kans krijgen hiertoe.' 'De Wmo biedt kansen, maar ook bedreigingen', vindt Wouter Muller, van welzijnsorganisatie Scala. 'Een voordeel van marktwerking kan zijn dat er meer gekleurd personeel in dienst komt bij instellingen. In Twente groeit het aantal particuliere thuiszorgorganisaties dat zich richt op het bedienen van oudere migranten. Een bedreiging is dat de Wmo veel onzekerheid met zich mee heeft gebracht. Oudere migranten vragen zich af hoe het nu zit met bijvoorbeeld de thuiszorg. Gelukkig hebben diverse organisaties voorlichting gegeven over de Wmo in verschillende talen. 'Maar deze informatie heeft lang niet iedereen bereikt. Gemeenten en lokale organisaties richten hun voorlichting vaak alleen op de prioriteitsgroepen, zoals Turken, Marokkanen en Surinamers, waardoor kleinere en nieuwe allochtone gemeenschappen tussen wal en schip raken', aldus Boudewijn Sittrop van het LIZE tijdens een expertmeeting op 7 december 2006, georganiseerd door Forum.

Muller benadrukte tijdens deze expertmeeting dat het belangrijk is om allochtone ouderen niet te isoleren van de omgeving. 'Je moet bruggen slaan naar andere groepen, organisaties en instanties en een raakvlak met de maatschappelijke context houden. Die koppeling is nodig om de groep niet te isoleren.' Bij de Wmo moeten burgers betrokken worden. Het is zaak dat oudere migranten ook een inbreng hebben. Migrantorganisaties zijn er wel, maar lang niet in iedere gemeente. Sinds maart 2007 bestaat het NOOM, Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten, dat de empowerment van oudere migranten wil bevorderen. Zo kan inbreng vanuit de allochtone ouderen op lokaal niveau krachtiger worden, hetgeen de Wmo vereist.

Forum voert in opdracht van het ministerie van VWS een inventarisatie uit van good practices van projecten rond allochtonen en de Wmo, waaronder ook projecten voor oudere migranten. Forum doet dit in samenwerking met Movisie. De projecten zullen de komende tijd op de websites Forum en Movisie worden geplaatst.

Diversiteit nodig

Er bestaat geen recept voor hoe woningcorporaties voor oudere migranten moeten bouwen en er is geen duidelijke formule voor wat ouderen in het algemeen nodig hebben. Diversiteit is nodig, een gevarieerd aanbod. Belangrijk is om te luisteren naar de vraag van oudere migranten en in te spelen op hun behoeften. Want de groep oudere migranten neemt de komende tijd toe. En een slimme corporatie in de wijk is op de toekomst voorbereid. Dit houdt in dat de corporatie weet wat er leeft onder de huurders en een zodanig aanbod ontwikkelt dat het goed aansluit bij de gevarieerde vraag. De goede voorbeelden die er al zijn in het land hebben laten zien dat het de moeite waard is.

Literatuur

CBS Statline. <http://statline.cbs.nl>

Dagevos, J. (red) (2001). Leefsituatie van allochtone ouderen. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Schellingerhout, R. (red.) (2004). Gezondheid en welzijn van allochtone ouderen. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

Stagg (2004). Onderzoek naar cultuurgebonden woonzorgvoorzieningen voor ouderen. <http://www.stagg.nl/studie/studie.php>

Meer informatie

Vraag en antwoord – allochtone ouderen op website Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg <http://www.kcwz.nl/vragen/allochtonen.html>

Themadossier allochtone ouderen en de Wmo <http://www.movisie.nl/smartsite.dws?id=ALLOUDHOME>